

Verbenaca
confid.

Verbenace due habentur species, recta, & quam sif inam vocant. Hanc eam esse volunt, que l'epz Cor. dñi, illare que
scriptio Dio coridi dicitur. Recta hec dicta est, quod singulari caule, ipsos; adrantali, sine rami afforgat. Supi
na altera, quod caules, & ramos non ita rectos erigat, sed circumquaque diffundat, cuiusmodi est vulgaris Verbenaca, que le
gitima l'epz Cor. dñi mibi perpetuo seruit. Ceterum quam scripturae nuncupant vnto tantum caule, & unica radice con
stantem (si vero a fateo debebo) a me ex qua pila est, que nctis omnis legitimus referat, & si non destit qui velint ver
benacan hanc eam sive plantam, quam res de fidei superiori agentes, primo ibi loco pinxit. Verum circa videam hanc
plantam, ab una radice paucis edere caules ipsius non eccentricas, sed sequentes, sedia hanc subalbitantia, & flores
in caule verticillatum prouidentes, ut in Marrubio, ac nulla in parte aliquae gerere, quod cum vulgaris Verbenaca cogni
tionem pra se ferat, ego quidem ad credendum adduc nego, hanc herbam sive Verbenacam, scriptio dictam; obseruau
ego sepe, ubi vulgaris Verbenaca plurimum prouicit, esse quoddam ihsus plantas, que caules rectis edant, quodam ve
ro, quo humi feruntur, quo factum est, ut sufficiaver, hinc sortebar harum differentiam simpliciter eos, qui rectam Ver
benacam, & supinam faciunt. Mout me ad hos Plinius, qui parvam inter his intercedere differentiam scribit. Ve
rum id mibi nonnullum certum statuerem volui. Videant & examinent quoque alii differentiam hanc, & eorū sit quoque inicicū.
Hinc fit, vt in suo insigni de stirpium historia commentatori Fuchsii p. 140 aliqui crudelissimi, aperte errasse ex similem:
quippe qui discriminis causa Verbenaca recta, florem luteum tribuat. Quid tamen in Dijscoride nullum nuncquam licuit
inuenire: quemadmodum neque in Plinio, qui vitranque Verbenaca speciem libro 25. cap. 9. his verbis descripsit. Nulla
tamen Romana nobilitas plus habet quam biexabantur, atque periferent nos in Verbenaca vacans. Hec eis, quam lega
tos ferre ad hos est indicacione. Hac Ious mena verritur, comis progauntur, tuberanturque. Genera eius duo sunt: fi
liosa, quam serticosunt: mas rari culibus foliis. Ramuli vitruſique plaves, tenues, cubitalis, angulosi. Folia minora,
quam queruscangulosaque, diversis maioribus: flos glaucus: radix longa, tenuis. Nescitur vnde in plantis aque
sis. Quicam non distinguunt, sed unum omnino geni faciunt, quoniam vitrariae eodem effectus habeat. Vraque for
tiantur Galli, & preceunt responſa. Sed magis iisque circa hanc insinuantur. Hac perunios impetrare que velint existi
mant, febres abigere, anictias conciliare, nullique non merito mederi. Colligi circa carnis orum debet, ita vt ne luna,
aut sol conficitur, sanis antē, & melle terre ad piamentum datis. Circum scriptam ferro effodi finiti a manu, & in subli
mo tolli: fasciari in umbra separatis, folia, caulem, radicem. bcc Plinius. Ex quibus verbis, ut arbitror, facile deprehen
di potest error Fuchsii Brunfelsium forte fecuti, quod in suis de plantarum historia commentariis primo editis, pro Verben
a famina cum plantam definierit, quia a Dijscoride, ceterisque antiquis scriptoribus Erigeron, sive Senecio nuncupatur,
tamen isti mutata sententia libro primo de compunctione medicamentorum in ultima methodo, rectam verbenacam per
petram, meo iudicio, alteram snapi speciem esse contendat. Ceterum haud nescius Galenus nullum, vel parvum inter viras
que verbenacas discrimen esse, breuiter de earum viribus sub vna tantum specie differunt libro 8. simplicium medica
mentorum, sic inquietus. Verbenaca ita periferent appellata est, quod in ea periferit, loc est, colon habet periferunt. Vim
habet adeò deficit, ut vulnera conluitur. Et libro secundo de compositione pharmacorum secundum locos, de anti
quo capitio dolore scribens, sic inquit. Omnim porò longe maxime discutit, & perfekte corvus ad verbenacat, & na
xim viridis: mox & arida cum radicibus, & simili cum ferro, leo, moxa. Concienda etiam ad ea crocodilias maxi
ma in aqua nascentis radix. Quin & ipsam perfe verbenacam, si leo inoxeris, caputque inde rigaueris, omni copi
tis dolori antiano ex frigido, aut ex crassis humoribus oboato medebet. Primum Verbenaca genus Graecis scriptis,
& scriptis oīō vocatur: Latinis, Verbenaca recta. Alterum vero genus Graecis scriptis, & scriptis oīō appellatur: Latinis, Verbenaca supina. In uniuscum Italiis Verminacula, Berbena, & Berbenaca nominatur: Germanis, Effen
kraut.

Verbenaca
vires ex Gál.

Nomina.

ASTRAGALVS.

CAP. LVII.

40

a Med. ex Ali

partatas, 1.

cunctissimas.

b partitas, defl.

Phoenes ita

Orib.

Astragalus parvus est à terra frutex, foliis, & ramis ciceri similis: flore purpurco parvo: radice rotu
la daphani modo grandi, qd adnatas appendices firmas habet, nigras, præduras, ucluti cornua, in
er te implicatas, gutta adstringentes. Naicitur in uentosis, opacis, & in nivalibus. eo Memphis Ar
cadia scatet. Aluum sifit radix in uino pota: urinā mouer: ueruſis ulceribus sifca efficaciter inipat
gurat: sanguinem supprimit. agtē propter duritiam tundit.

Astragali cō
fid.

Astragali ui
res ex Gal.

Nomina.

Astragalus planta, quam in commentariis nostris ante editis appendi curavimus, eam diligentius à nobis inspecta
fit, & quedam in ea desiderari videantur, que Astragali propria sunt, non libit huc eam secudere. Astragalus 50
alter à Plinio, quād à Dijscoride describitur. Plinius squideri libro 26. cap. 8. Astragalus ubi notis representauit.
Astragalus, inquit, foliis habet longa, incisius multis, obliqua, circa radices: caules tres, aut quatuor: florem hyacinthi:
radices villosas, implicatas, rubras, præduras. Naicitur in petros, apertos, & iisdem nivalibus, sicut Pheneo Arcadia.
Meminit Astragali Galenus libro 6. simplicium medicamentorum, vbi ut scriptum reliquit. Astragalus frutex est
eguis, radices habens adstrictorias, quamobrem etiam in numero est non infirmum exiccantium. Nam vetera cica
trice obducit, & alium fluxu tentat sifit, si quis in vino decoctam radicem bibat. Plurimus huius fructis prouentus
est in Pheneo Arcadia. Is Graec nominis astragalus dicitur: Latino similiter Astragalus: Italico, Astragalo.

HYACINTHVS, CAP. LVIII.

HYacinthus folia habet bulbi; dodrantalem caulem, lœuem, minimo digito tenuiorem, herbacei coloris; comam procutiventem flororum purpureorum plenam, incuruam; radicem quoq; bulbaceam. Quæ, ut creditur, pueris cum vino albo illata, puberatatem coeret, & non patitur erumpere: sicut alium pota, & vrinam impelit; phalangiorum moribus auxiliatur. Semen adstringentius est, theriacis expeditum: regium morbum emendat, cum vino potum.

HYACINTHVS.

HYACINTHVS ORIENTALIS.

Hyacinthus in vniuersum in campesribus inter se geret, & in huius proueniit: foliis, & radicibus bulbaceis; caule erecto, drantali, viridi, tenui, leui; flore cum violis circa finem Martij, & Aprilis mitiun: florentem emittit comam, ex quo caulis medio etate ad summum parpareis circundatum floribus, qui maturantes ad terram incurvantur, perdunt rancor, & antequam contabescant. Herba ista nostris Hyacinthi vulgo vocantur Cipole canane. Flores primo sicut ex oris nostratis pueri colligunt ab purpurei coloris praestantiam. Aliud HYACINTHUS genus, quod ORIENTALI AFRICAE appellare placuit, misit ad me Iacobus Antonius Cortusius, rei herbarie fisi. disquisitus, quia sibi missum ex Orientibus regiomibus faciebat. unde nos illi Orientale nomenclationem addidimus. Hyacinthi vires membra prodiit Galenus libro 8. Simplicium medicamentorum, si inquiens. Hyacinthi radix bulbosa est, ordinis primi in descindo: secundi perde completi, ac certe tertii incipientis in refrigerando. Itaque pueros distinxisse fruare impubes illata cura vino creditur. Semen leviter exterriti, & aspissim: quamobrem & ipse regio morbo laborantibus exhibetur in vino, ordine quidem tertio quadammodo deccasum, exterum in medio confusum caliditatis, a frigido. Planta Graecis & Etrusca, Latinis item Hyacinthus appellatur: Italis, tiacina: Germanis, Mertzeria: blomen: Hispanis, Mayos flores: Gallicis, Yaccer.

HYACINTHVS ORIENTALIS ALTER.

PAPAVER ERRATICUM. CAP. LIX.

Papaver erraticum, quod rheada vocant, vere quidem in aruis cum hordeo nascitur: flore protinus deciduo, vnde & nomen apud Græcos accepit. Folia erucæ, aut origano, aut cichorio, aut thymo similia spectantur, sed longiora, divisa, scabra: iuncus ei caulis, rectus, cubitalis, asper; flos sylvestris anemones, puniceus, interdum albus: oblongum caput, sed quam anemones minus; semen rufum; radix longa, subalbida minoris digitæ crassitudine, gustu amara. Huius capitæ quinque, aut sex in yini cyathis tribus ad dimidiæ decocta, potuī dabis, quibus somnus accersendum est. Semina acerabili menstru ex aqua mulsa pota, aliud leniter emolliunt; ad idem præstantum mellitis placenta tulisi, & dulcariis libis admiscerent. Folia cum calycibus illita, inflammaciones sanant; corundem fotu, & perfusione somnus allicitur.

PAPAVER ERRATICVM.

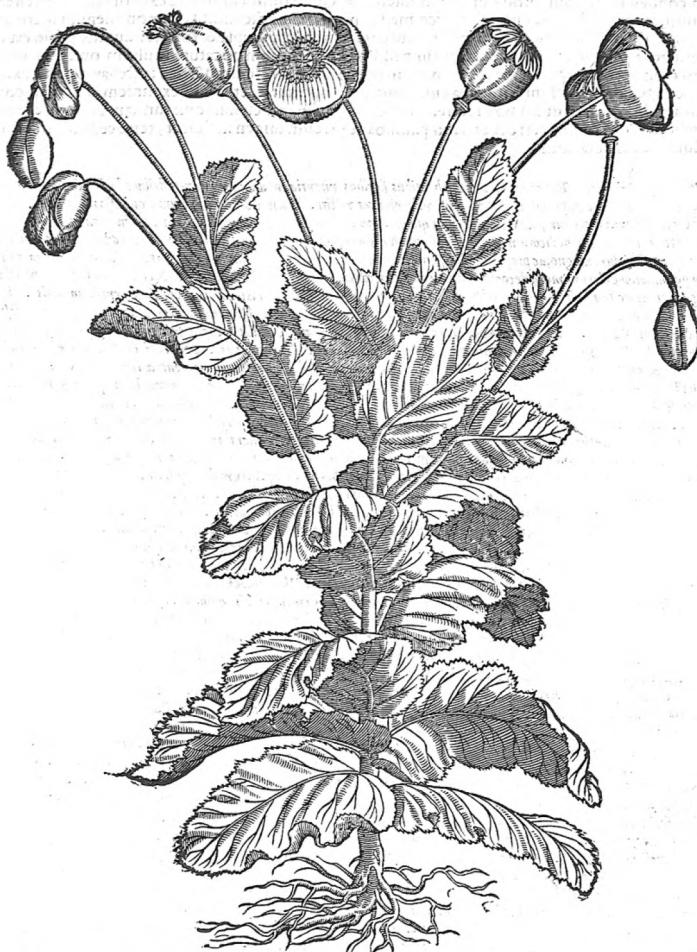

M. Nov. 1680.

PAPAVER SATIVVM.

CAP. LX.

E' Sativum papaveris genero, quod hortense est, semen in panem densatur, qui sanis in vñ sit: eo etiam
 a Meum. &c. ex melle pro scelama vtuntur: thylacitin vocant. Capitulum habet longum, & semen candidum.
 paxxer. oblongum.
 dyuestre vero caput habet insidens, demissumq; & nigrum semen: quod pititis nominatur; nonnull
 lis tamen & ipsum rhoas dicitur, quoniam eius scapo lacteus fuccus emanat. Terium magis sylvestre,
 & ad medicinas valentius, multò his longius, productiore capitulo. Omnia in commune natura re
 frigeratrix. quare si capita ipsa, & folia decoquuntur in aqua, somnum sotu conciliabunt. Bibitur de
 coctum contra vigilia. Calyces cum polenta triti, & cataplasmatur ad misti, ignibus facris, & inflam
 mationibus profluit. Tunduntur quoque virides, & digeruntur in pastillis, qui siccati ad vñm recon
 duntur. Capita quoque per se in aqua coquuntur ad dimidiis, iterumq; adiecio melle, dum humor
 coeat in eclegmati lenitorem. Id medicamentum in tussi, arterie fluxionibus, & cceliacorum affec
 tu, doloris leumentum præber. efficacius tamen redditur, addito hypocistidis succo, & acacia. Pa
 paeris nigri semen tritum cum vino bibitur contra citam alumum, & foeminarum profluvia. in perui
 giliis fronti

giliis fronti, temporibusque illinitur ex aqua. Opium eius magis refrigerat, inspissat, siccaturque. Sum
prum erui magnitudine, dolorem finit, concoquit, & somnum allicit: tuis, atque celiacorum ualeu-
dini auxiliatur: uerum si copiosus hauitatur, nocet, cum lethargicos efficiens intermitat. Ad dolores
capitis cū rosaceo perfusum, efficax est: aurum dolori cum amygdalino, myrrha, & croco instillatur
inflammationibus oculorum cum torrefacto qui luteo proficit: igni sacro, & vulneribus cum aceto:
podagrī, cum lacte mulieris, & croco. Sōnum acerbit subditum sed pro balano. Optimum habe-
tur graue, & densum, gufu amarum, odoratu soporiferum, quod facilē aqua diluitur, lue, candidū,
neque asperum, neque grumosum, quod inter colandum nō ut cera coeat, & in sole diffundatur: dein
ad mortuū lueernis, non atra lucet flamma: extintum denique odorū uim conferuet. Sed opion
glauco, guinimi, aut sylvestris laetucæ succo adulterant. Verūm glauco fucatum, in dilutione croci
colorē reddit: laetucaceo succo fūctum, exiliter spirat, & asperius spectatur: gummi uiriarum splen-
decit, & infirmum est. Nec desunt, qui eō dementi deuenient, ut adipem ei admiscerent. Fūcti
tua torret ad oculorum medicamenta, dū mollius, atque rufius appearat. Diagoras, ut Erasistra
tus author est, usum eius damnauit, oculorum lippidinibus, & aurum uitii infundi uertans, quo-
niam uisus aciem hebetaret, & soporem gignerebat. Addidit Andreas, illitos eo protinus excacari, si

Opium.

non adulteraretur. Mnesdemus usum duntaxat olfactandi probauit, quoniam ad conciliandum ss. num conueniret: alioquin nobis ut noxio interdicit. Quæ commentitia esse experimento deprehenduntur: siquidem effectus, uirium huic medicamentis fidem faciunt. Quare non alienum fuerit scripsi mandare, quoniam modo is excipiat succus. Aliqui capita ipsa, & folia tundunt, & prægo exprimunt, terentesque in mortario digerunt in pastillæ: id meconium vocatur, multum opio ignavius. Porro opini facundi ratio hac est. Cum ros in eo exaruerit, cultro decussatum in stellas, ne penitus adi gatur, ex obliquo in rectum summam cutem incidere oportet, lacrymam excutenti digito in con cham abstergere: nec multo post redire, ut concreta inueniatur: etenim quæ tunis, aut polstro die etiā offendit, in urete pila terci debet, & in pastillos cogi. cum tamen inciditur, retrocedendum est, ne uestibus succus detadatur.

10

Papaueris erratici confit. **S**ed extant Maiorense Papaueris erratici rubentibus floribus nitentia, in aliis campestribus locis adeò numerosa, ut deceptis oculis, campi videantur coccinis velaminibus vestiti. Horum flores non defant, qui affirmant laevis dolori, qui Græcis παπαρίς dicuntur, nurris cœderint quem psonas siccatis in puluorem redigunt, & in potu exhibent. Ab hoc experimento nonnulli medicorum edocunt, ex ipsorum florum recentium succo ter, aut quater sterat dilato, serpens confluxit: quo pastum magno, ac profuso successu in pleuriticis virtutem. Tridentina rura Papaueris erratici folia prima statim germinatione oleum decoquunt, sumuntque in cibum caseo, & butyro admixtis. Nec m'rum fand, cum etiam Theophrasti state (ut ipse scriptum reliqua libro 9. cap. 13. de plantarum historia) eadem furentur in cibis. Loco enim citato ita de scribit Theophrasti. Papaueris erratici vocatum non ab simile in tubo erraticum confitat: quare in summa videntur cibarum. Nascitur in aris pastosum inter borde. Florem rufum producere: caput politissim, rugosus magnitudine,

20

Papaueris erratici confit. Legitur ante borde templa, atque in idoneis etiam: purgat inferius, hec Theophrasti. Sed iam de Papaveri fuisse, siue domestico nobis differendum est. Videlicet Dioctuides cum satiuo suo sylyphieis Papaueris genera tradidit, & hoc nomine habet ab illis distinxisse. Quia in re animaduertendum est, ne aliquis fortasse decipiat, quod omnes haec pax acuum species ab agricultis seruntur. Verum illud duntaxat, mea quidem sententia, hinc se appalluit Dioscorides, quo libo corfati semine, quoniam hor frequentius in viridariis, & horis prope aedes seruntur. Cetera vero sylyphieis nominantur: non quod fronte, & per se nascantur (seruntur enim omnia) sed quod effervor, huiusque aeron preuentum tum caule, tum capitulum, tum etiam folii: quod præterea nigrum, aspernumque proferant semen: quod denique seruntur in campestribus vegetum, & leguminosum modo. Rem autem se ita habere testari videtur Plinii libro 19. cap. 8. circa sic inquit. Papaueris sativa tria genera. Cardidum, cuius semen testum in secunda mensa cum melle apud antiquos edebatur. Hoc & pars rufiliæ crista inspergitur adfuso ovo inherens, vbi inferiore crustam apio, gibis, cereali sapore condit: Alterum genus Rhaeanum nigrum, cuius capo incisæ lacteæ succus exprimitur. Tertiū genus rheas vocant Græci, id novi erraticum dicunt. Sponte quidem, sed in aris cum borde maxime nascitur, haec tamen Plinii. Papaver candido passim abundans Hetruria. Vtrique vero nigre scatet in ueris Insubrium tellus: sed præcipue apud gentes, quæ Tridentinas incolent valles, ubi Papaver haec copiose seruntur in campus, & inter leguminas, præstinent inter fabas: Ibi siquidem eius lenius relictum homines immixto placentulus, quas ex pasto foliis multipli inmulto conficiunt. Comeant illi quidem hæc placentas ad saturatorem vixque: ne ob id tamen inquam (quod mirum alii fortasse videbitur) diuturniter faciunt caput, neque veterosis sunt. Quin nec illi etiam, qui Stiriam superiorenam Austriae incolunt, in veteris incurrunt: est ictum è nigri papaueris ferme ex psum in cibis continuè afflant, olivuarum olei vice. Ea demum experientia fecit, ut intrepide quandoque ausus sim Papaveris feminis crevorem borde decocto expressum in ardentissimis febris ad fumum extinguidam, somnumq; conciliandam etiam largius exhibet. Hinc præterea factum est, ut eum metum exciperim, & depositum, quem nabi olim preceptorum meorum graves admonitiones incusstant, & ingeferant. Ceterum ex incisa. Papauerum capsibus epis, siue succus manat, qui in Opium vocatum addensatur, ut scire docuit Dioscorides. Et quanum Opium quartæ excessu frigidum flatuatur: tamen si ex sapore, & effectu uerum temperanta, & qualitates cognoscuntur, opium novi vixis (quantum eodem deprehendere posui) non modo gustu amarum percipiatur, sed etiam acre, adeo ut paululum in ore detentum linguum, & palatum exiliceret. Vnde hanc dubiè colligi posse putauerim, calidissimam illi ineffe qualitatem. Cuius rei fidem augere poset, que ex eo prodit odoris gravitas. Ueruntur nam in impudentis, atque arrogantis nomen subeam, quod in locum omnium ferè medicorum sententiam defluere velim, eorum indici rem hanc estimandam relinquam, qui ante nos opij tum qualitates, tum facultates diligenter expenderunt. Sed forte ea avis, amaraque facultas in opino facile inuehit ex glauci adulteratione, quod illi sapienti admicent, ut Diocorides adhucit: Illudque argumento ehe potest: aqua colliquatum croceum colorem reddat. Adeo q; opium, quod hodie ad nos convehit, non est illud verum & legitimum = lacryma, quæ ex inicio papaueris capite exierit, concretum, sed potius hoc est foliorum, & capitum contritorum succo confectum est: idque meconium vocatum erit, opio longè detersus. Papaverum vices memoria prodidit Gal. lib. 6. simp. med. sic inquisiens: Papaver alterum Rhaea nuncupatur, & scilicet celeriter flös eius defusat. Alterum domesticum, quandoquidem collitur. Quin & altera dñe sunt frater has species sylyphies papaveris: alterum velut incidentem calycem sustinet: alterum longiorum quam illud calycem obtinet, rotundum autem procerum, ac glandulos. Ab hoc succo defusat, atque hinc est, quod hanc speciem quidam Rhæda nominant. Porro omnium facultas refrigeratoria est. Ceterum satui semen, quod est thylacæ cognominant, medicoribus somnium conciliat, vixi candidum: prædictæ panis ipsum infierunt, ac melle maceratum edunt. At eius, quod primo loco recessimus, cuius florem celeriter decidere posimus, validius semen refrigerat, ita ut nequam eo quis innoxio se lovi possit, sicut sativo siue domestico mellì admixtus. Ammodum vero, si ita sumptum sit somnum conciliat. Ceterum pusillum eius infierunt is, qui ex melle conficiuntur bellariis, atque placentis, panibusq;. Porro tertio loco dicti semen arum etiam medicamentorum est, admodum refrigerans. At quod quartæ loco positum est, omnium eis medicamentorum, tum in feminis, tum in calycis, tum in folijs, tum in succo. Vnde idem refrigerat, sed fuporem vq; & mortem perducens, quare medicis quo probè eo vitantur medicamentis mifcentes, frigiditas rebementiam redundat. Est enim ex quarto, & ultimo refrigerantium ordine. Porro quo pacto maxime ex methodo missione facere oportet, non est praefensis tractationis proprium. Et lib. 2. de compositione medic. secundum locos, de dolore capitis agenti circa manifestas causas obseruo, ita de opio differit. Res, inquit, cognitæ pharmacia ex opio vti, cum videlicet per doloris rebementem homo de vita periclitatur. Quenquam & tunc solidæ partes ex eius vni offendantur, adeo ut post hoc correctione opus habeant. Sic & ex opio collyria multis derrimto fuerint, adeo ut debilè oculum reddiderint, & vixis hebetudinem, amblyopiam Græcis appellata sunt cœlestia. Idem Galenus libro 3. eiusdem tractatus, de aurum inflammationibus agens, sic inquit. Pharmaca ex papaveris

30

Papaueris facilius Opii facultas. **S**ed ex Gal. res ex Gal. **e**st: idque meconium vocatum erit, opio longè detersus. Papaverum vices memoria prodidit Gal. lib. 6. simp. med. sic inquisiens: Papaver alterum Rhaea nuncupatur, & scilicet celeriter flös eius defusat. Alterum domesticum, quandoquidem collitur. Quin & altera dñe sunt frater has species sylyphies papaveris: alterum velut incidentem calycem sustinet: alterum longiorum quam illud calycem obtinet, rotundum autem procerum, ac glandulos. Ab hoc succo defusat, atque hinc est, quod hanc speciem quidam Rhæda nominant. Porro omnium facultas refrigeratoria est. Ceterum satui semen, quod est thylacæ cognominant, medicoribus somnium conciliat, vixi candidum: prædictæ panis ipsum infierunt, ac melle maceratum edunt. At eius, quod primo loco recessimus, cuius florem celeriter decidere posimus, validius semen refrigerat, ita ut nequam eo quis innoxio se lovi possit, sicut sativo siue domestico mellì admixtus. Ammodum vero, si ita sumptum sit somnum conciliat. Ceterum pusillum eius infierunt is, qui ex melle conficiuntur bellariis, atque placentis, panibusq;. Porro tertio loco dicti semen arum etiam medicamentorum est, admodum refrigerans. At quod quartæ loco positum est, omnium eis medicamentorum, tum in feminis, tum in calycis, tum in folijs, tum in succo. Vnde idem refrigerat, sed fuporem vq; & mortem perducens, quare medicis quo probè eo vitantur medicamentis mifcentes, frigiditas rebementiam redundat. Est enim ex quarto, & ultimo refrigerantium ordine. Porro quo pacto maxime ex methodo missione facere oportet, non est praefensis tractationis proprium. Et lib. 2. de compositione medic. secundum locos, de dolore capitis agenti circa manifestas causas obseruo, ita de opio differit. Res, inquit, cognitæ pharmacia ex opio vti, cum videlicet per doloris rebementem homo de vita periclitatur. Quenquam & tunc solidæ partes ex eius vni offendantur, adeo ut post hoc correctione opus habeant. Sic & ex opio collyria multis derrimto fuerint, adeo ut debilè oculum reddiderint, & vixis hebetudinem, amblyopiam Græcis appellata sunt cœlestia. Idem Galenus libro 3. eiusdem tractatus, de aurum inflammationibus agens, sic inquit. Pharmaca ex

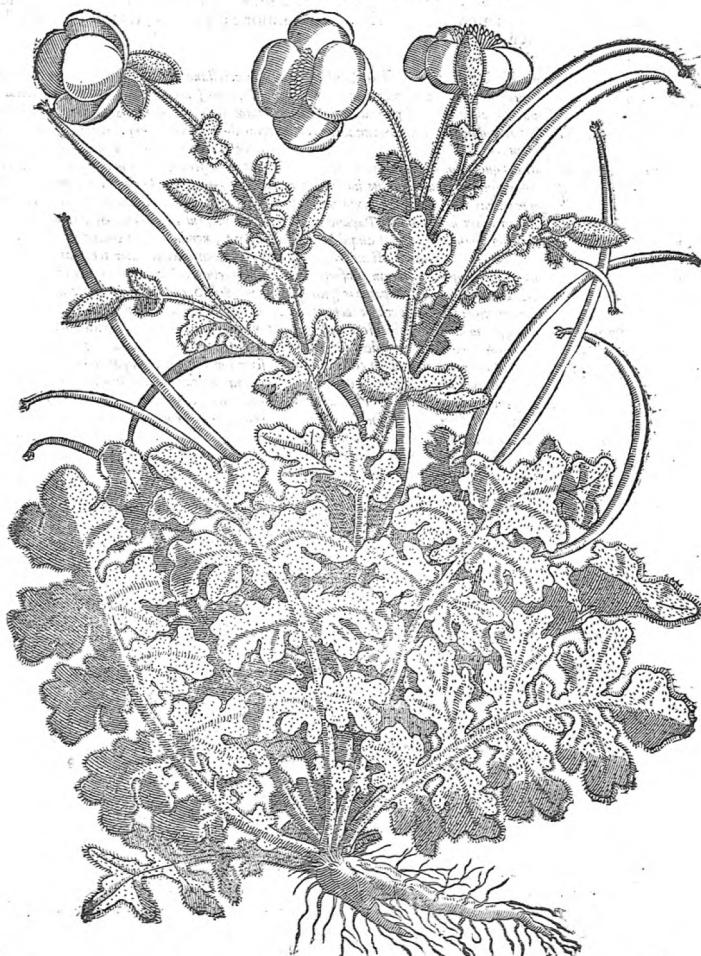
40

Papaueri vires ex Gal. **eo** : idque meconium vocatum erit, opio longè detersus. Papaverum vices memoria prodidit Gal. lib. 6. simp. med. sic inquisiens: Papaver alterum Rhaea nuncupatur, & scilicet celeriter flös eius defusat. Alterum domesticum, quandoquidem collitur. Quin & altera dñe sunt frater has species sylyphies papaveris: alterum velut incidentem calycem sustinet: alterum longiorum quam illud calycem obtinet, rotundum autem procerum, ac glandulos. Ab hoc succo defusat, atque hinc est, quod hanc speciem quidam Rhæda nominant. Porro omnium facultas refrigeratoria est. Ceterum satui semen, quod est thylacæ cognominant, medicoribus somnium conciliat, vixi candidum: prædictæ panis ipsum infierunt, ac melle maceratum edunt. At eius, quod primo loco recessimus, cuius florem celeriter decidere posimus, validius semen refrigerat, ita ut nequam eo quis innoxio se lovi possit, sicut sativo siue domestico mellì admixtus. Ammodum vero, si ita sumptum sit somnum conciliat. Ceterum pusillum eius infierunt is, qui ex melle conficiuntur bellariis, atque placentis, panibusq;. Porro tertio loco dicti semen arum etiam medicamentorum est, admodum refrigerans. At quod quartæ loco positum est, omnium eis medicamentorum, tum in feminis, tum in calycis, tum in folijs, tum in succo. Vnde idem refrigerat, sed fuporem vq; & mortem perducens, quare medicis quo probè eo vitantur medicamentis mifcentes, frigiditas rebementiam redundat. Est enim ex quarto, & ultimo refrigerantium ordine. Porro quo pacto maxime ex methodo missione facere oportet, non est praefensis tractationis proprium. Et lib. 2. de compositione medic. secundum locos, de dolore capitis agenti circa manifestas causas obseruo, ita de opio differit. Res, inquit, cognitæ pharmacia ex opio vti, cum videlicet per doloris rebementem homo de vita periclitatur. Quenquam & tunc solidæ partes ex eius vni offendantur, adeo ut post hoc correctione opus habeant. Sic & ex opio collyria multis derrimto fuerint, adeo ut debilè oculum reddiderint, & vixis hebetudinem, amblyopiam Græcis appellata sunt cœlestia. Idem Galenus libro 3. eiusdem tractatus, de aurum inflammationibus agens, sic inquit. Pharmaca ex papaveris

papaveris

papaveris succo omnia sensum stupefaciunt: & ob id sanè necessariò cogimur ipsis rati nullum aliud mitigatum open
tulit: hæc Galenus. Ex quibus sanè omnibus admittunt esse debent medici, ne temerè aut inconsultè ad rati opio se conseruant. Sed ratio, qua id corrigendum, administrandumq; sit, ex ipso Galeno colligi potest, lib. 8. de compof. pharmacorum secundum locos, p̄būta scriptum reliquit. Calefacientia missentur, qua refrigerantiam stupefactionem deducere possunt, cum illa ipsa per se tarda transitus exhalat. Hæc igitur rbi quia inaudierit, quantitatè consideret simplicium pharmariorum, qua in compositiones miscentur. Ex hac enim sicut nūm magis, at minus efficer posse compositum pharmacum, ea que promittit. Si namque refrigerantia plura apparuerint, sensum affectorum magis obtundit, & quantum calor in ipsa particula fuerit, etiam hunc extinguit. Vbi vero calefactione fuerint aucta, minus quidem hec efficit ipsum pharmacum, innocentius autem redditur. Nesse enim oportet, corpora viuentium mortificatione simile quipiam perpeti ab omnium ex opio, hyocyano, & mandragora compoitorum pharmacorum p̄fūnimirum causis dolorem infigientibus infensibilis facili, & multi sane qui assidue talia accipiunt, ad immedicabilem frigiditatem particularis perdunt. Papaver erraticum sic Latinis p̄nīoꝝ èst. Græci appellatur: Italiz, Papavero sativum: Germanis, klapperöfen: Hispanis, Amapolia, & Papulla: Gallis, Coquelourdeis. Papaver vero sativum Latinè dictum, pīxōꝝ n̄ usus Greec vocatur: Arabicè, Thaxthax, seu Chaschaz: Italicè, Papavero domes̄tico: Germanicè, Magyaren: Hispanicè, Dormidera: Gallicè, Paut. Quod denique Greec ῥπω', Nomina. & papaver, Latinī item Opium & Meconium dicunt: Mauritani, Afriꝝ: Itali, Opio,

P A P A V E R C O R N V T V M.

Papaver ceratites, id est, corniculatum, folia habet candida, hirsuta, verbasco similia, in ambiitu sylvestris papaveris more serrata: caule non dissimili: flore pallido: calyculo foeni graci, ia corniculorum modum inflexo, vnde nomen mutuatur: semine papaveris, pusillo, nigroque: radice per summam cespitum, nigra, crassa, nascitur in maritimis, & asperis. Radici ea uis incit, vt in aqua decocta ad dimidiis coxim dicum, & incinoris affectus potu facet. prodest his, qui crassa quedam, & araneosa cum lotio reddunt. Alum uniter purgat semen, acetabulo in aqua mulsa poto. Crustas emarginant, illata ex oleo folia floresq; : argemac nubeculas iumentorum, perunetas abstergent. Sunt qui glaucium hoc papaveris genere facilitari existimat, falsi quadam foliorum cognitione.

a Meum. p. 12
dilectio
dice tenuissima
Meum.
& Orib. p. 22
Spesbaris d.
partitio. 1.
& excaecum
reponitur.
Papaveris cor
niculati confi
deratio

A liud Papaveris genus aphrodes, id est, spumeum vocatur, ab aliis heracleum, caule dodrantali: foliis admodum parvis, radicula similibus: fructu inter ea candido. nam herbula alba est, & spumea tota^a: radice in summo cespite. Legitur testate semes, cum integrè adolevit^b, deciditque excaecatum. Datum acetabulo mentura in aqua nulla, uomitione expurgat. priuatim huiusmodi puratio, comitalibus prodebet.

Papaver corniculatum in maritimis nostris Senensis Crafsetano, & Orbettano agro, & circa Herculis portum Argentario promontorio, itemque in Adriatici maris litore non longe a Timavo fiente, & Tergesto saxoflo litoris traetu, ubi sapius ipsum legimus, frequentissimum prouenit: quamquam etiam in alijs Italia locis nascitur, sed quod potissimum in hortis, & viridariis ad publicum omnium commodum, & spectaculum fuerit satum. Huius meminit Theophrastus libro 9. cap. 14. de plantarum diffitoria, sic iniquens. Papaveris quoque sylvestris genera plura notantur: quodam enim corniculare appellatum: quoddam autem nigrum est, foliis conflatis verbasci nigri, fed minus nigro: cauli alitudo cubitalis: radix brevis, per summum cespitum: fructu inflexi, ut cornicula figurantur. Legitur circa messes. Alium purgare potest: folium albuginem oibus asept. nascitur iuxta mare, faxos locis has ille. Credidere nonnulli Glaucium, quod Mauritanie meminisse uocatur, fieri è corniculati Papaveris fuceo: Verum q[ue] ut Diocordes est author procedulbio decipiuntur. Ceterum Papaver spumeum, quod aliqui heracleum vocant, nondum nisi compertum est, neque 30 etiam haeretis aliquem reperi, qui illud legitimum ostendenter. Quo fit, ut ipsum quoque inter tot alias mibis incognitas plantas reliquere malim, quam aliquo incertum proferre, ut quidam faciunt. Veruntamen non nihil uidetur si lenitem pretereundus fatalis feret Plinius lapidis, in Papaveris spumei mentione lib. 20. cap. 19. Quippe qui huic papave
ris folia spuma passerum avium representare tradidit, deceptus nimis duplicit eiusdem nominis Greci significative. spuma enim Græcia non modo passerem aniculam significat, sed & plantam eam, quam Latini radicalem, sive lanariam herbam appellant: cui quidem Diocordes, non autem aniculam, quae passeris Latinis dicit, Papaveris spumei folia similia reddit. Quemadmodum & Theophrastus, qui de eo loco citato ita scriptum reliquit. Papaver heracium nuncupatum folio constat struthij, hoc est radicula, qua linteis candorem conciliant, radice candida, in summa terra eunte: fructu albo. Huius radix purgare superius nata est. Non deinceps, qui contra comitales ea uirtutem in vino multo, b[ea]t Theophrastus. Papaver corniculatum meministi Galenus libro 7. simplicium medicamentorum, de eius viribus in hunc modum afferens. Papaver corniculatum nominationem quidem est a semine leuem inuersionem habente, veluti & senum grecum, ut bovis cornu videatur esse simile. Vocatur porro a quibusdam paralitum, quandoquidem ut plurimum mixta mare nascitur. Und habet incidenti, & abstergendi. Itaque radix herba in aqua decocta ad dimidium, hepaticos affectus adiuuat. Porro folia, & flores sordida admodum, & maligna uletra inuant. Sed ab his abstinere oportet, r[ec]erbis iam expurgatis: adeo enim abstergere valent, vt & pura quoque carnis nonnihil eluent. Hoc virium robore non forem duxant, sed & cruxianis viceribus detrahit. Papaver vero Herculeum, quod ex aphrodes, hoc est, spumeum vocatur, ex quo tamen sit canidum, & spumosum, exile est. Semen habet pituitam expurgans. Márxus repartitio id Græcia vocatur, quod Latinus Papaver corniculatum: Arabibus, Almacharav: Italiis, Papaver cornutum: Germanis, Gelböl magen, Moen, & Beelma samen: Hispanis, Dornidera marina: Gallis, Panus oconu. Id vero márxus repartitio Græce dicitur, Latinè Papaver spumeum: Arabicè, Dabre, & Zebeloi: Italice, Papaver spumeo.

Papaver spu
racum.

Plinius lapidis*

Papaveris cor
niculati uires
ex Gal.

Nomina.

Hypecoon aliqui hypopheon uocant. nascitur in segetibus, aruisque, foliis rute, exilibus ramis. Natura eadem, que papaveris succo.

Hypecoon con
federatio.

Hypecoon ui
res ex Gal.
Nomina.

Hypecoon ijs facile sepe offeret, qui inter segetes, & leguminas ipsum perquirere non grauabuntur. Hoc pro sylvestre
Hyruta olim Petrus Spezzalancia Clesij vallis Anatiae oppiduli pharmacopola compater meus, mihi ostendere solebat. Quandoquidem id prouenit in aris, foliis rute paulò maioribus: caulinis exiguis, molibus, hirsutis: in quibus sunt flores, qui in luteum palestunt, eti prope calycem purpurei spectentur. in horum medio flocculus erumpit colore aurum annulans, vix iunctus. Floribus succedunt capituli, tenui involucro concreta: in quibus semen clauditur nigrum, afferum, p[er]fundo melanthio proximum. Ceterum scio non deesse natus, qui iam diu plantam hanc nostram impungunt; dicuntque folia illi non esse rute, sed portio Aescu. Atqui si singulariter examinentur, ut facile cognoscant, a rute parum admodum distare. Ad h[oc] si uires expendantur, nihil sane obstat, quin ea in hac planta reperiatur, quemq[ue] quoque sint papaver. Quo fit, ut horum susurrorum bono nibil a priori me sententia dimouerat: quoique aliam plantam, que magis facie, & uiribus Hypecoon referat, ut medico inferant. Meminisi huius Galenus libro 8. simplicium medicamentorum, his paucis verbis. Hypecoon, inquit, refrigerandi uim haber, ex tercio ferè refrigerantium ordiné, adeo ut parum absit a papavero. Quod Græci vni
uersi, Latinis quoque Hypecoon uocant: Itali, Hippoco.

T^econique. HYOSCIAMVS, SIVE APOLLINARIS.

CAP. LXIII.

Hyosciamus frutex est caules emittens² crassos . folia lata, oblonga , diuisa , nigra, hirsuta flores è ueris . Tres eius differentia . Vna semine nigro floribus péné purpureis, smilacis folijs , cytini pra- duris & spinosis . Alterius semen subflavum ut irionis . flores lutei, folia & siliquæ simpliciores, ambo infaniam gignunt, & soporem : ideo in communi usu damnantur . Tertium genus, ut quod mitissimum effe, medici recepero: pingue, lanuginosum, molle, candidi floris seminique, in maritimis ruderibus que nascens, cuius occasio si non adit, rufum situpari oportet . niger, ut deterrimus, improbarur . Recenti semine, caulibus, siliisque tuulis succus ex se loquitur, & exiccato humore, usus ad annum usque prorogatur: nam facile corruptionem senti . Extrahitur etiam ex siccо semine separatum in aqua calida tuo, & expreso . Liquamentum autem succo lacteo praestans est, & magis dolores finit . Contra herba recens, addita⁴ trimestris farina, digeritur in pastilllos, & reconditur . Liquamentum primum, & quod à siccо semine exemplum est, collyrijs, que doloris fennum auferunt, commodissime inferi solent . contra acutas, calidas & que fluijiones dolores aurum, atque uulue mala profundunt; cum farina autem, aut polvula

a. Orib. addit.
z. illas, i. mul-
tos . Et ita
quoq; Meii.
b. Orib. dñe
dōtes, i. ce-
nentiores.
c. Orib. add.
Rector. eis
ta ad eo,
i. cancri, ad-
que ut illam
et .

d. Orib. ex-
trato dñe
pousta tny d-
repi. i. cum tre-
mento horri-
farina & ru-
faria .

aut polenta, oculorum, pedum, catarrarumque partium inflammations placant. Semen eadem præbet: tufsi, desillationibus, oculorum fluxioni, & doloribus efficax: contra mensum abundantia. & erū pentem aliunde sanguinem, oboli pondere cum papaveris semine, & aqua mulfa bibitur: podagrī subuenit: testibus inflatis, marmisque tumentibus a partu, tritum ex vino illinitur. Aliis quoque cataplatmatis, quæ doloris leuamentum præstant, admisceri solet. Folia omnibus medicamentis dolorem fendantibus, per se, & ex polenta vitissimè imponuntur. recentia ad mitigandos omne genus dolores 60 oblinuntur: cum vino terra, quaternae pota sanant algidas febres, quas epialos vocant. Cocta oleum modo folia, si acetabuli mensura manduntur, mediocrem insianiam dignit. idem efficere tradunt, si colo ulcus sentiente, infundantur. Radice in aceto decocta, dentes in dolore colluntur.

*Hyoscyami
confid.*

Hyoscyamus (ut Dioscoridis placet) tres habet differentias. Prima nigrum fert semen, secunda subflavum, tercia verò candida spectantur. At hyoscyamum purpureum flore refertum nulquam hæc tenus videre licuit. Cetera vero genera & ridders, & sepe legimus. Quia flore luteo, & subflavo semine proueniit, ubique fert locorum nascitum, locis inculis, scio, Acanthi modo, circum quaque ambu hisuto, sed tenui molli. Caules habet teneros, teretes, pilosos, pinguis, subalbantes,

bicantes, è quibus à medio rami prodeunt numerosi, in quibus flores in altera tanū parte è latere prodeunt. Hos calyces quidam sequuntur Punicorum Cyinis similes, ferrato, ac pungenti cacumine ocmoidis ferè modo, in quibus semen concludatur, rotundis quibusdam scutulis, calicularum os oculudentibus. Nam ijs maturitate exclusis, protinus semen decidit. Radice nimirum spathae longitudine, alba, molli, succoaque. Tota planta graniter olet, adeo ut ijs mentem afficiat. Que autem alba vocatur, folijs crevit ferè similibus, sed subrotundis, pinguisoribus, mollioribus, hispisoribus, varioribus, & albicantibus. Flores profert alii similes, sed candidos, aut subluteos, è quibus eodem ordine Cyini oriuntur, sed rariores, & clementiores, in quibus albus concluditur semen. Non defusa qui nouam quandam in Italiam attulerunt plantam, speciatu Jane palestiniana, quam inter Hyosciam genera connumerant. Carles edit haec sejunctu tales, rotundos, tenui obductos longine, ramulosque, folijs amplis, pinguisibus, tenui pilo refertis, mollibus, folijs saporiferi speciem quadrangulus reverentes, color etiam graui. Flores edit luteos Hyosciani amulos, è quibus capitula subrotunda orniuntur: que non nullam Hyosciam speciem pra se ferunt. Nam, & similibus ferè scutulis concludentibus, corona to circinque orificio, & semine intus subtilio colore. Radice nimirum alba, spathae longitudine, numerosis vbiique fibris, & digitis crassitudine. Hanc iam pridem ex Italia ad me transmisit in Boemiam Iacobus Antonius Cortusius. Hyosciam meminit Scribonius Largus, inquiens, Altercum, quod Græcis hyosciam vocatur, qui biberint, capti granitate, & uenarum distensione laborant, menteque abalienantur cum quadam verborum altercatione: unde & nomen apud

HYOSCYAMVS ALBV.S.

Latinos.

Latinos. Hoc idem equidem testari possum, quod viderim in Anatolia pallis montibus pueros, qui *Hyosciam* fenen comedebant, adeo desipientes factos, ut parentes, & vicini eorum crederent a caco demonibus vexatos esse. Hinc est, quod eius regionis incolae *Hyosciam* vulgariter sermone appellant *Disturbio*, ut quod mentem maximè turbet. Aues, que huius herbe semen ederint, precipue que in gallinaceo habentur genere, non multo post tempore perirent, quemadmodum & pisces. *Hyosciam* videtur Graeci dicta, quasi faba suilla: preterea quod (*> Helianthus inquit*) huius herbe pastu resoluuntur: & conuallantur apri. Sed remedium noscere: aquas enim flavim aedant, & cancos venantur, atque ita protinus saluti restituuntur. *Hyosciam* vires recentiuntur. Galenus libro 8. simplicium medicamentorum, bis verbis. *Hyosciamus*, cui semen atrum est, inanum, ac sapore afferit. Hunc autem is, cui semen mediocriter flavidum est, propinquam facultatem obtinet. Verum utique fugiendi sunt ut inutiles, & venenosissimum deleterij. Ceterum cuius semen, ac iros candius est, ad sanationes vel maximè idoneus est, ex tertio quodammodo ordine refrigerantium. Porro floe eius quidem, cui semina est nigrum, mediocriter purpureum est; eius vero, cui est subflavum, leuite medi colorere referat. hec Galenus. Ceterum, ut ad *hyosciam* hisoriam nostram reveratur oratio, mihi quidem non videtur pretermittenda suspicio, qua est, quod in buiis capitis initio, ubi de floribus sit mentio, mendum aliquod subdit. Ea namque inde floribus triuantur: quia filique get banc nobis suspicitionem Serapio: quippe qui illud de fructibus *Hyosciam* *Dioscoridi* acceptum referat, quod hic de floribus scriptum legitur. Quare non temere, meo iudicio, coniugere possumus, hunc locum in *Dioscoride* depravatum aut mu-

HYOSCYAMVS NIGER.

tilatum

tilatum esse. Planta, que Gracis νοσημενος Latinis appellatur *Hyoscyamus*, *Apollinaris*, *herba*, Altercum: Arabi-
bus, Bengi: Itali, Iusquiamo: Germanis, Bilyomen, & Billjen: Hispanis, Velenbo: Gallis, Iuquame, & Hanebane.
Nomini-

P̄SYLLIVM.

CAP. LXV.

P Syllion folijs est coronopo non dissimilibus, hirsutis, longioribus^a. fermentosa fœni modo in totum herbula, ramis dodrantibus: coma à medio caule exoritur, duobus tribusve conolutis in cacumine capitulis: in his femine duro, nigro, pulicium simili, unde & nomen. in aruis, & incultis nascitur. Vis ei ad refrigerandum, insipidandum, & molliendum conueniens: articulorum morbis, parotidibus, tuberculis, tumoribus, luxatis, illitum auxiliatur: imponitur in dolore capitis, cum ro-faco, aqua, aut acetо: enterocelis infantium, & prominenti umbilico, illitum ex acero medetur. teritur acerabuli menfura, & in aqua sextario madefactum, ubi concrevit aqua, illinitur: siquidem ue-hementer refrigerat, & in feruentem aquam diectum calorem reprimit. contra ignes facrum efficax est. Fama est, si urens domuni importetur, non sinere in ea pulices gigni. Cum adipet sume fodi-da ulcera, & quæ cæcothe vocantur, expurgat. Succus vermiculosis auribus, aut fluxione laboran-tibus, ex melle prodest.

P S Y L L I V M .

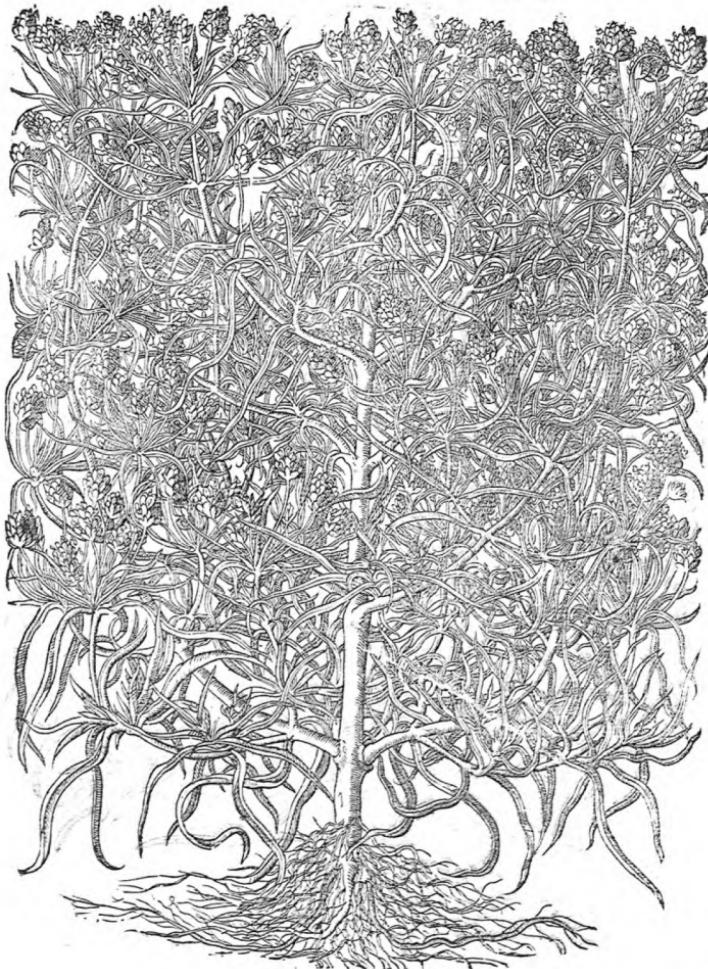

Pygmy bellflower

^a Meū. 239:
rādīs. latī
moto furca-
lata.

*P*sylli confit. *S*yllinum, quod & *Palicetum* herbam nuncupant, duplice recentetur genere. Alterum foliis intans, longis, hispatis, coronopo annulis, non tamen corniculatis. Regnos gerit numerosos, dodrantales, rotundos, graciles, & foliosos, bimontes, potius quam in altum sepe diffidentes, in quorum cacuminibus capitula oruntur, compactissimae squamarii congerie à natura fabricata, ut in scabiosa, & longis pediculis nitentia. Floreculus ede pustulos, lanuginosos, pilorum speciem referentes, albo colore, plantagine angustifoliae modo. Semen, quod nigrum, pellucidumque habetur, palicetum effigie, in ipsis capitulis continetur. Radice nictutum subalbante, dodrantali, numerosis stipata fibris. Nascitur locis incertis, & à multis quoque seritur. Alterum longe sanguineum est, & numerosioribus refectum folijs, levioribus, argyrophyris, densioribusque, piletis parter, aqua intans, atque inter se complicatis, capitula illi sunt alteri similia, sed nictuta palliò, & numero forta, in quibus semen proponitur aëri simile. Radice habet multitudinem, & numerosis setatentis fibris. Nascitur in campis fratribus, sed in maritimis frequentius. Seplasies senes reuocant ad glutinosos liquores conficiendos, enibus in infriedanis inflammationibus, prohibendisque caluis desuxicacionis, & ad extinguendam situm, leuagandam; lignam, & fauum febriterum, in ardentissimis febribus vitiorum meciu: quoniam ad alium emoliendam. Psychiatry res retulit Mejus inter ea medicamenta, que delectaria vi possent, phlebas ad festum soltem habet. *P*syllum de his est, que temperamentum immutant, & que emolliendo alium citant. Huius semini & trita habentur genera, candicans, subhastatum, & ad purpuram vergens. Præstantius perficit fastidium, ponderosum, & quod in aquam demissum statim innum pe-

PSYLLIVM ALTERVM.

tit. Contrarijs constat cum viribus, tum substantijs: ea siquidem, qua in medulla continetur, calida est, & secca ordine quarto, admodum acris, incidens, exulcerans, septica, & deleteria facultatis. Quae vero in cortice residet, recte Ruffo, in frigida humectatque tertio excessu. Infunditur prylli semen in aqua fontana frigida, agitaturque rudicula tenuis, quoque aqua leuore contrahatur, percolaturque deinde à feminibus, & admiscetur oleo, aut syrupo violaceo, hoc enim modo psyllium potu diutum minifidè emollii, & dejet: Verum si fructu prius semen rotaceo admissum eodem modo agitetur, tunc sumpsum dysentericis remejo est, & ceteris alii fluoribus, presertimque ijs, qui deictoris medicamentu extremitate banis superioribus, sed praecipue acri, quale est scammonium. Ceterum maxime animaduertendum est, ne prylli semen (id quod tamen detestatur vegetacione quidam) tusum in puluerem potandum exhibeatur. Quippe quod, atrita medullari substantia, ventriculum, & intestina exulcerat: iecur, & sanguinem inflammat, & omnia denique viscera ledit. Integrum fenni dilutum ex modo, quo diximus, paratum bilem dejet: eaque propter ardentissimum febris, intollerabili sit, inflammatis valde spiritibus, & fauces, & pectoris aperientibus minifidè medetur. In aco diu agitatum inflammatione, igni sacro, & herpete laborantibus auxiliatur, extritus illatum: priuatum prodest capite dolentibus freniti impotitum, i tamen dolor a causa calida fuerit excitatus. Hac ex Mesne decerpsum. Psylli rires paucis perficitur Galenus libro 8. simplicium medicamentorum, sic inquires. Prylli semen admodum vtile est, ex secundo refingerantur ordine: in desiccando vero, & humectando medium quedammodo est, & symmetrum. Herba Ψύλλος Graecè, Hispanum item Latinè dicitur: Arabicè, Baxara chathona, seu Sezer cathuna: Italice, Pissillo: Germanicè, Psyllein kraut; Nomina. Zargatona: Gallicè, Herbe à puce.

SOLANVM HORTENSE.

Prylli uires
ex Gal.

Solanum hortense.

CAP. LXVI.

Hortense Solanum frutex est cibis idoneus , exilis , pusillus , multis concavus alis : folio nigro, maiore quam ocini , & latiore : fructu rotundo . iridi , qui post maturitatem nigrat , aut fulvescit . herba innocentis gustus . Natura ei refrigerandi ; quare folia ulceribus que serpunt , & ignibus sacris conuenienter cum poilinea polenta illinuntur . aglopia , capitisque dolores , trita & impofita per fe sanant & stuanti stomacho auxiliantur : parotidas cum sale detrita illitu discutunt . Valer succus eius aduersus ignem sacrum atque ulcera que serpunt , cum cerussa , rosaceo , & argenti spuma: ad aglopas cum pane: infantium aduertionis , quam syrianis vocant , cum rosaceo perfusis proficit: in collyrijs , aque vel cui uicem exhibet , contra acutas fluxiones illitus: aurum dolori infillatus proficit . mensum abundantiam fit in uellere subditus . Succus fuluo gallinarum cortalium fimo subatus , & linteo appositus , aglopis presentaneo est remedio .

SOLANUM HALICACABVM.

Σπέρμα θάμνος. SOLANVM HALICACABVM. CAP. LXVII.

Est & aliud Solanum, quod peculiariter nomine halicabon, aut physalida, id est uesciarium uocant, foliis antedicto similibus, uerum latioribus: cuius caules, posteaquam adoleuerunt, prona terram spicant: folliculis orbiculatis, ueticulis similibus: in quibus semen continet fuluum, rotundum, laue: acinorum uiae figura: quo coronari utuntur, corollis intexentes. Vim, usumque horribilis solani habet: uerum cibis nequaquam experitur. Regium morbum purgat, semine poto, & urinam pellit. Ex utraque herba succus extrahitur, qui siccatus in umbra reconditur, ad eadem ualens.

SOLANUM SOMNIFERVM.

SOLANUM SOMNIFERVM.

CAP. LXVIII.

SOlanum somniferum, aliqui etiam halicacabon appellant, fruticat multis ratis, densis, candi-
cosis, fracte contumacibus, pinguium foliorum, cotoneaq; mali similium plenis: flore grandi, tu-
bro, fructu in folliculis crocato: radice grandi, subtubero cortice vestita, nascitur in faxis, non procul
a mari. Radicis cortex, in vino drachmæ pondere porus, somnificam vim habet, opio maiorem. Se-
men vehementer urinam cit. Corymbi duodecim hydropticis dantur: si quid numero adiiciatur, alie-
nationem mentis faciunt. Remedio est aqua copiosa mulfa, potu data t. Succus pastillis inferitur, &
medicamentis, quæ doloris leuamentum præbent. decoctus in uino, si in ore continetur, dentium
doloribus auxiliatur. Radicis succus, cum melle illitus, oculorum hebetudines tollit.

¶ Memm.
gratijs i.cor-
tex.

SOLANUM SOMNIFERVM ALTERVM.

Ἐργάζοντα μανικόν.

SOLANVM FVRIOSVM.

CAP. LXIX.

Solanum manicon, aliqui persian, alij thryon appellauerent. Hic folium erucē simile, minus ali-
 quanto, satis acantho, quam pederota uocant, accedens; caules a radice proceros emitit decem
 aut duodecim, ul nœ altitudine adolescentes; caput in caccumine oiliæ figura, fed ut platani pilula hic
 futius, uerum maius, latius; que florent nigrum: postquam ex uitio, racemos exit rotundus, niger,
 10 dænis aut duodenis acinis constans, similibus hederae corymbis, ut uue mollibus, radice firmatur candi-
 da crassa, caua, cubitali, gignitur in montibus, uento perfratis, & plataneatis. Radix drachmæ unius pon-
 dere pota ex vino, facit species vanas, imaginationesq; non iniucundas obuersti: sed duplicatus hic
 modus, ad tres usque dies mentis alienationem affert; quadruplicatus interimit. Remedio est aqua
 multa copiosius pota, & uomitione reiecta.

SOLANVM MAIVS, SIVE HERBA BELLA DONNA.

Solani gene-
rum confid.

E Quatuor Solani generibus, que hic à Dioscoride describantur, esti in commentarijs, quo ante Italicō sermone con-
scriptis, me duo tentum genera nouisse prodiderim, hortense scilicet, & quod aliqui Halicacabum, alijs Vesicarium vo-
cant; hoc tamen anno tertium, quod Sonniferum appellant, Pisis ad nos misit vir rei medice traditione clarus Lucas Ghinius
Forcornelienitus: idque mibi planè omnibus notis legi non responderem videtur. Verum quartum Solani genus, quod Mani-
cum cognominant, hactenus me non videlicet faveo. **HORTENSIS** apud veteres concepsit in ciborum usum, & pro olera ha-
bitum est: folijs exit Oeno majoribus, Vesicaria emulis, sed angustioribus, nigroribusque, mollioribus, & oblongis. Plu-
res circumquaque sucti ramos, non sine alarum cautelibus, floribus albis, & in medio luteis, Stellae figura. Baccas edit
rotundas, racematis dependentes vino fucco pregnantes. Siquidem hanc minorum in illa lutea, in altera subnubibus habentur. Radix illi est
alba, pluribus diuariata fibris. Nascent in hortis, & viridariis, seorsim publica itinera, & presertim proper sepes, & adi-
ficiorum muros. Præstat cum felorum, tum baccarum succus addito roscaceo, & aceti momento adverus capitis dolores
à caliditate exortos; quinquefiam fibriticos iuuat; vbi illis in eo lenteolis sincipiti superponatur. Illinitur fronti eodem
modo ad calidas oculorum flexiones. Gargariſtatur queque solitum cum aceto ad scutum, & columella inflammationes,
additur in vnguentis, quorunq[ue] ad uleara contumacia ſunt. In summa ubi refrigerare, excicare, colbereque opus est, hortense
solanum mirificè conuenit. Quid autem Halicacabum, sive vesicarium rotant, quodque Arabes, & officina Alkekenij
cupant, folijs est hortensis similius, sed latioribus, firmioribusque, subaferris, nec adeo, ut illo nigrificaret. Calibus leu-
tis, qui adolescentur, facili ſeſe in humum proſtruntur. Flores illi ſunt candidi, hortensis modo: & quibus vesica vrin-
tar ingrediuntur magnitudine, & quandoque maiores, turbinata facie. Haec ſcenis compaginantur coſtis, equalibus in-
ter ſe ſpatiis difiantur. Recenter edita virides ſunt, ſed per maturationem rufiſcent, baccas intus vinoſis, quia ſingule, ſiu-
gulis invenientur in foliculi parte, rubricante vici aicio ſimiles, ſapori austero ſimilis etiam atque numero, minutuq[ue] intus
femine, ipſoq[ue] albicans. Baccarum viri eſt praefatissima non solam ad ciendam virinam, ſed ad eius queque ardorem
mucilendum. Siquidem earum succus ex papaveri albo cremore, aut ſenium melopeponi, aut curcubae, aut ex malve
decocto, aut bordeacea piffiana potius mirificè prima ardoribus auxiliatur. Aſſiduus, acēd aduersus ſummi eſt Halicaca-
bum, ut admodum propria eius radice, ſopore inexpugnabilis reſentur. Baccæ multo dilute impunctorū efficiatrici incipien-
tibus oculorum carbunculis. Caleantur eadem in tina vīa cum matris vīis, & diebus aliquot ſimil effervescere ſuntur,
ſitque inde vīum calculosis admodum utile. Siquidem arenæ mirificè pellit, & renes mundat vīcīarum quatuor pendere
potum. Eſt & alijs vesicaria genus, ab hoc tamen valde diuerſum, quod hac tempeſtate ſcenas, attegias, pergulas, &
ſe nebras, inumbratas, & topiario opere contexi, & opacat. Conſtat hec folijs oblonga, per ambitum lacrimati: floribus ex
candido lutescuntibus, aut ſimpliceri candidiſ, & quibus vesica prodeunt virides, ſubretinente ſenis ſecundum longitudo
diuſiūris, ſemine intus pullo erit magnitudine, aut paucis maiore, in cuius laterē veluti humani cordi effigies iuſtū, ch-
ygnata albo colore, nec ſine cauſa id in natura ſeſtum credimus, quod fortiter huiuscē notans doceat, ad cordis affectus loco
femine praeflare, quemadmodum. Et in Echo herba contra vīperarum morbos celeberrima, ſenis vīperinis capitibus ſimile
procuravit. Ceterum ſOlfūnicum, ſive ſoporiferum SOLANUM numerosum fructicat ramis, denfis, ſtrigulofloriſ; fractu
contumacibus: folijs malis, ſubangustis, cotoneos mali hauſiſimis: floribus ſubrubentibus; caules per interna verti-
cilli in modum ambientibus, fructu croato bacca figura, in foliculis hirsuta deliteſcente. Radice mitior longa vegetaque, bra-
ebiali quandoque cruftatibus, cortice ſubruberis circumneſita. Nascitum maritimo tradi, locis plerisque jaxofis: addet
ut mīo dubitandum non sit, quin plantæ, que hic ſoporiferum ſolanum repræſentat, legitime dici poſſit, tamen omnibus ſan-
notis hoc ſolanum genus referat. Si non deſinat naſuti, & qui aliorum laboribus inuident, ac inſidiantur, qui fruſiis, inani-
busque argumentis can oppugnat, quorunq[ue] latribus iam aures noſtre obſtrudentur. Eſt & alia ſomniaci ſolanum species,
cuia hic quoque imagine exprimuntur: folijs angustioribus, venoſis in humore ſpectantibus caule angulofloribus tin-
tabuli figura, ſubpurpuraſcentibus, & in ambitu denticulatis: & ē longo pediculo dependentibus, ex quibus bacca pro-
ueniunt nigre aut ex nigro purpuraſcentes, vīnoſe, minuto ſemine reſerte. quemadmodum & reliqua ſolanum bacca. Hęc viridi quodam regimento ad medium uſque occultatur, cuius orifice in corone modum deſtit. Radicem habet gran-
dem, arumofam, teneram, albicanter, Malo flore, & Iunioſer fructum. Nascitur in Agro Cratiniſ ſelatino monte
inter saxa, unde aliquot nobiscum vultus plantas. Ceterum erant, mea quidem ſententia, qui eam plantant, quam her-
bariorum uulgus Solanum maius nominat, Veneri vero Herba bella donna, Solanum ſummuſum Dioſcoridis eſt exi-
ſit. Siquidem id fructum non profert in foliculis croceum, tametsi eius, bacca largius ſumptu interſciant. Vnde
quauis hec plantæ viribus conuenire poſſit; facie tamē inter ſe maximē diſtant. Horum ſententia adſupliuit Fuchs
ſus medicus aliquo periſſimis, in ſu[m] magno de ſpiruum hifloria commentary. Sed clām in hoc hec manifeſtē eratſe de-
prehenditſet, in ſu[m] poſteſa paris plantarum libro, hanc herbam in Mandragoras reponit, eamque Mandragora ſpeciem
voluit eſſe, quam Dioſcorides Morion vocari tradit, laſpiſ, ni fallor, de vīo in alterum errorem. Mandragora ſiquidem
nomine Morion, folia fer mandragora mari ſimilis, dodrantali ſlongitudine, terciis procumbentia, circa radicis ſumnum.
Id quo manifestum prebet indicium, hanc perpetuo caule viduam eſſe, quemadmodum cetera mandragora genera, nam
pediculi, quibus mandragora fructus ſuſiſtunt, caules dici non poſſunt. Hinc itaque ſit, ut plantam hanc, que vulgo Bel
la donna vocatur, in nulo Mandragora genere legitimate referenda putem: eam hec folia emittat hortensi ſolanum maius,
palme menſuram nonquam excedentia, minime candiſtanta, nec humili ſtrata, ſed in caulinis excurvata, adhuc plurimiſ ſe
 fertis bicubitalibus, & ligni modo præduriſ: Quinimum cederemus ergo, hanc eſt ſolanum quintam ſpeciem, antiquis ſcripto-
ribus incompertam. Nam, quantum eadem longo experientia compcri, varia atque diuerſa Solani reperitur genera.
Prouenit hec plantæ, quam ego Solanum maius appello, in montium ſylva, folijs hortensi ſolano maioribus, candice biue-
tali, tricubitalique, & quandoque maiore, ſubruſilo colore, ramis numeroſis, diſ multis concavis, in quibus flores oriuntur longo
gi, lutea digitali vocata emuli, prolixo pediculo & campanula inſtaſ concavis, colore ex pallido purpuraſcente, capillaceis
intus ſtamnibus. His flaccifemibus, bacce ſubvibrant singulatim ē ſuo pediculo dependentes, difſecto, breviq[ue] calyculo
comprebenſe. Hęc matureſcentes nigrificant, acino uia magnitudine, pellucida exterius cute. Eadem vīo ſucco re-
 fert ſunt, ac pariter numeroſo atque minuto ſemine. Radicem ſuſt longam, crassamque, albicanter, & ſucci plenam.
Plantata ſemel, vīe appetente, quo ex ea radice repullat, ſempre auctior prouenit viribus. Manico co-
reſpondet folijs, ſed facie ad eadem plurimum diſſert. Nam bacce ipſe deuorat ſumentes deſmantent, & in ſuſorem
auert, adeo ut demoniaci ſati videantur. Indumentum tamē ſumentes quandoque in deteriorum. Nam & pueros quoſ-
dam ex horum baccarum eju mortujs ſcamus, qui diſcrimis ignari eas vīe deuorarunt. Non deſunt quoque qui hanc
plantam Theophrasti Mandragoram eſt ſolent. Verum & ipſi halincinaria, quidam eis eius historiam minime deſcribit,
ſed tantum de fructu meminerit, qui non ſolum in hac planta ſunt, ſed & in alijs quinque pluriſbus.
Sed hi

Fuch. error.

5 sed hic quantum video ex angustiis leonem describere volunt, cum & Viri, & Tigres exungues non habeantur. Sunt qui hanc plantam iam in usum medicum (per audio) trahunt. Siquidem, ut quidam proumunt experimentatores, aqua à tota planta diffusata, potu duorum, aut ad summum trium coelacchariorum mensura, internas viscera inflammatrices extinguuntur, nullo corporis in commodo, fed (et illi aillorū) a copiosiore potu absinuentur. Idem praestat exteriora admota ad erysipelas, sarcos ignes, & alias cæliques effectus. Contusa folia ocularum, palpebrarumq; phlegmonas leniuntur. Sicca radicis mira vis. Nam si drachma pondera crassiuscula tripla ea maceretur in vino horis ad summum septem, ac inde percolatur vینum quis degustauerit ieiunus, fœtus et nullo patere posse, nisi epopo paulo post acetum. Hoc enim antidoto fucus flatum excluditur, reditum; qui sumpfit, ad cibum. Locus est magnus, ubi quis gulosis parasitus hoc apparetur vīnum, cum mensis optimis cibis referitis affidentes, nihil prospicci cibi ingeberet queant. Sonnifici, & manici Solani meminit Theophrastus libro 9. cap. 10. 12. de plantis historia, sic inquietus. Solanorum genera duo, Alterum sonnificum, radice rubra, sanguinis modo, sed candida cum siccetate: fructu coccorubri: folio rufiymalo simili, aut malo dulci sed piloso, & parte tina magno. Huic cortex radicis tundentes admodum, & in vino maculato madefaciens dant, atque ita dorare faciunt. Nascitur in rūpibus, & fasciis, atque peploribus. Alterum genus insinare facit, id alijs Bryonum vocant, alijs perison. Constat radice candida, & longa ad cubitum, atque cana. Dabunt eius radicie drachme pondus, sed vi quis latitud, sed; pulcherrimum putet, placuerit: si at magis insinuat vis, drachmis duas opus est: sin autem nunquam insinuat solui maluerit, tres dabis: & quatuor si intermedium sit. Habet folium erica proximum, maius tamen: caulem longitudine feret quatuor cubitorum: caput gethys, sed maius, atque pilosius, nec fructu plateni absimile constat. Solani singulis generibus vires redditur Galenico libro 8. simplicium medicamentorum, vbi ita scriptum relinquit. Solanum effervescit, quod in hottis nascitur, non est omnibus, viturunt; ad omnia, easque refrigerant, & astrinxunt poliant: poti est enim hec duo ordine secundo. Ceterorum vero non ex celeriorum unum quidem nuncupatur Halicacabum, fructum habet rufum, actino etiam figuram, tum magnitudine ad similem: quo etiam ad coronas ritum. Alterum autem fructicolum, *veratris*, hoc est, sonnificum: & tertium est praeter hec, quod marrubium, id est, furosum appellat. Halicacabum ritum in foliorum facultate hortensi Solano simile est, fructum habent, cincta virina idoneam: prouinde multis compotis facultatibus, qua ad iecur, ad vesicam, & renes accommodantur, misericet. Solani vero sonnifici cortex radicis, si cum vino bibatur, sompnum accessit drachme pondere sumpus. Sed & ad cetera quoque papaveris fisco perfrumentis est: nis quod eoque imbecillior est, & ipse tertii labeatur ordinis refrigerant, cum hic in quartu sit constitutus. Huic solani semen virinam ciendi vīnum habet. Verām si plus duodecim corymbis haesferi, dementian furiamque adscicit. Porro quod reliquum est ex dictis Solanis, ad medicationes, que intro in corpus adhucritur, inutile est. Nam si quatuor eius drachme sumpta fuerint, mortem inferent: si pauciores, insiniam. P. nos certe innoxiū sumuntur: ceterum nec ipsa vīde quid obtinet. Verām si foris corpori emplastris modis illuminari, ylerca maligna, & depauperata curat. Sed ad talia radicus cortex optimus est, desiccans secundo ordine iam completo, & tertio incipiente: refrigerant vero secundo incipiente. Illud solani genus, quod Græci *spurges* nominant, Latinis Solanum herbare nominatur: Arabis, Hambeatabile, Hamel albabile, sive Hanab albabile: Itali, Solatiro hortolan: Germanus, *Nacht schadt*: Hispani, *Terruora*: Gallo, Morello. Quod vero Solanum Græci *alnakarpos*, & *evarax*, Latinè Halicacabum, & Hispani appellatur: Arabice, kekengi: Alkekengi, sive kekenogi: Tiliaceum: Halicacabum: Germanicè, Luden kirken: Hispanicè, Bexiga de perro: Gallie, Bergemaudes. Quod denique Græci *spurges* nominant, Latinè Solanum furio- sum vocatur: Italie, Solatio furioso. Nomina.

Δερπικόνιον. DORYCNIUM

CAP. LXX.

Dorycnion Crateus halicacabon, aut calcam vocat. frutex oleæ nuper prodeunt similis. Nascent in petris non procul à mari, ramis cubito minoribus: foliis oleæ similibus colore, minusfucili, firmioribus, prater modum scabris: flore candido²: siliquis in cacumine, seu ciceris, densis, rotundis: quinis intus aut sensim seminibus, exigui crui magnitudine, laevis, firmis, uestigioribus, radix ad digitis crassitudinem. & cubiti longitudinem adolevit. Id soniferum esse conflat. Copiosius haustum mortem adferit. Nec defueri qui dicent, semen in amatoris expeti.

Dorycium, Cratene testimonio, inter saxa in maritimis nascitur, folijs cum forma, tum etiam colore olive proximis. Verum mibi haec non contigit ipsum inuenire, aut invenient videre: quanvis in eo quoque inquirendi multum laboris insumperem. Non desuerunt tamen amici qui plantas mibi miserunt, quas o Dorycum faciebat; Verum cum ex non satis mibi fecerint, hic illas appingere non libut. Ceterum hallucinans, me quidem iudicio, qui putant Dorycium esse eam Vescicarium, quae semine est rotundum, alba, macula cordis effigie insignito: cuius historiam inter Salij genera praecedenti capitule retulimus. Siquid haec. Doyenio omnibus ferre nota repugnare deprehendit. Dorycium meminit Galenius libro 6. simplicium medicamentorum, ubi de eius virtutibus ita scribit: Dorycium temperamento papaveri simile est, & mandragora, & quis sic refrigerandi vult habent: excellit aqua frigidae admodum efficacis. Quamobrem modicis quidem sopore conciliat: largus vero sumptuosa intermitit. *Leopoldus* Graeci, quod Dorycium quaque Latinis vocant.

Mandragoras. MANDRAGORAS

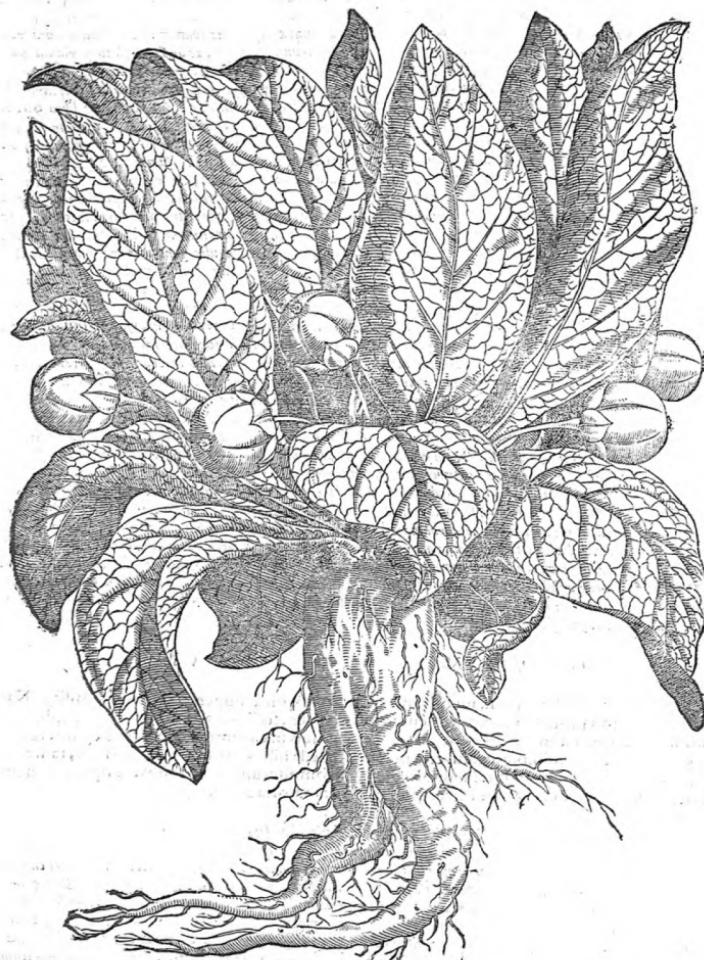
CAP. LXXI.

M Andragoram, aliqui antimelum, alii circæm vocant, quoniam uideatur radix ad amatoria conduce. Duo cius genera, niger, que feminæ exsiccatur, tridacias appellatus, angustioribus foliis ac minoribus quam lactuca; uirosis ac graueolentibus, in terra sparvis: mala gerit² orbis similia, pallida, odorata, in quibus semen velut pyrorum: radicibus inheret bene magnis, binis, ternise, inter se conuolutis, nigris foris, intus albis, crasso cortice ueftiis; caulem non fert. Alter candidus, qui mas dicitur, nonnullis morion uocatur. huic folia magna, alba, lata, leuia vt bete: mala quam alterius du plò maiora, colore in crocum inclinante, iucundè cum gravitate quadam oleientia, quorù pomorii ci bo aliquarum opiliones soporantur: radix alterius similis, maior & candidior, orbata & haec caule. Succus fit e cortice recentis radicis tufo, & prælis subiecto: qui in foliars, ubi concreuerit, fistulis receditur. Mális quoque succus deprimitur, sed aliquando ignitor. Delibratur radix, & traieciunt lino cortex, ad usum suspenditur. Aliqui radices in uno ad tertias coquunt, & defasciunt in fernanz.

a Orib. *et ceteris.*
ionis.

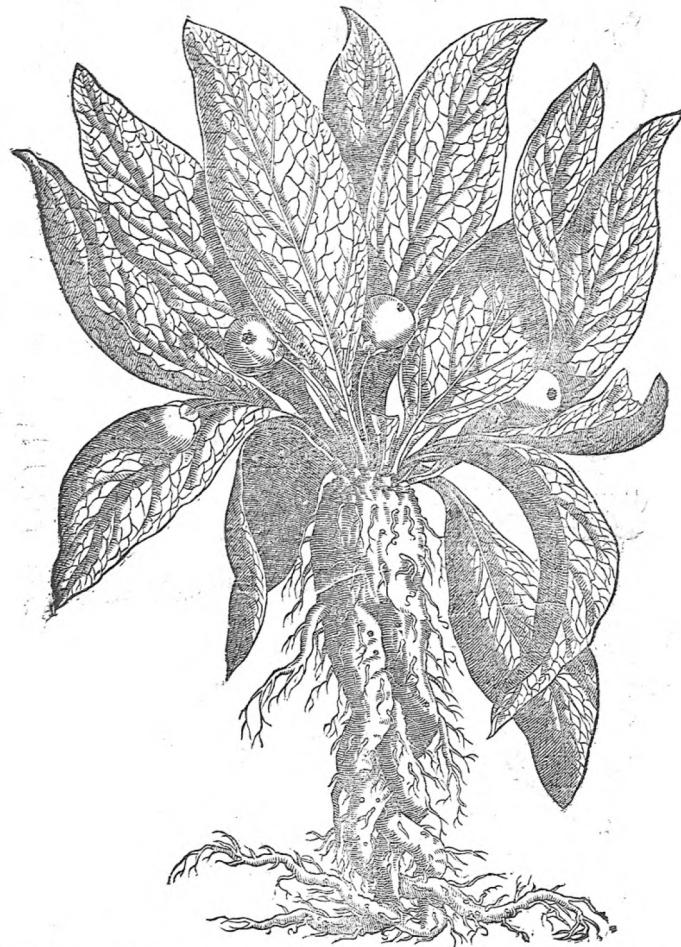
dd 3 cyathoque

MANDRAGORA M AS.

cyatho: vno iuntur in perugiliis, & doloribus, & ante sectiones, vstitutionesque, ne sentiantur. Suc-
cus du bus obolis ex multo potus, vt veratrum, per vomitiones bilem atram, pituitamq; extrahit; uc-
rum potu la:giore vita admittitur. Medicamentis ocularibus, & his quæ dolores finiunt, pessis quoque
emollientibus, admiscetur; semioboli pondere inditus, per se menses, & partus expellit; subditus sedi
pro balano, somnificus est. Radix ebur emolliente fertur, que senis horis cum eo decocta sit; & ad acci-
piendam quam effingere optaueris formam, ipsum facile præstat. Folia recentia conuenienter ocu-
lorum inflammationibus, & collectionibus, quas ulceri citarunt, cum polenta illi iuntur; duritias om-
nes, suppurations, strumas, & tubercula discutunt: si gignata sic exulceratione delent, si quinis, senis-
ve diebus sensim perficitur. Folia seruantur in murijs eosdem ad usum. Trita radix ignibus sacris
ex aceto, & serpentium ictibus ex melle, aut oleo medetur; strumas, atque tubercula cum aqua diffi-
parciculorum cruciatus, cum polenta sedat. Fit crita coctionem unum è cortice radicis, ad huc mo-
dum. Ternæ minē in uini dulcis metretam coniunctiuntur. Dantur ex eo terni cyathi, ijs qui fecari, aut
amburi debent, urante dictum est; si quidem nullo tunc afficiuntur dolore, sed ueterino quodam pressi
torpescunt. Mala sop ore mihi afferunt olfactu, & etiā si mandantur; item expressus ex eis succus . ni-
mio

MANDRAGORA FOEMINA.

60 mio tamen odore percussi, obmutescunt. Semen malorum potum vulvas purgat; appositumq; cum sulphure ignem non experto, rubra sceminarum prostruit. Scarificata, puncisque multifariam aperta radice erupens lacryma, cauo usq; recipitur. Liquamentum autem succo lacteo præstantius est. sed non ubique, ut experientia docet, radices lacrū succum delacrymant. Alium tradunt esse mandragoram, nomine Morion, in opaciis iuxta specus enatum: folijs albi mandragoræ, minoribus, albis, do-
cralibus, radicem ambientibus; que molis est, & candida, paulò maior palmo, pollicemque crassi tudine aquar. Tradunt eam in pane, offa, obsoniove drachmæ pondere deuorata, usum rationis inter-
cipere. obdormit cit eniū homo, eo ferè quo comedenter habitu, sensus impos, ternis quaternisve, ex
quo data eit, horis. Hac medici utuntur cùm scindendi, vrendiue necessitas adest. Antidotum esse vo-
lunt, radicem, cum manico solano potam.

Mandragoræ utrumque genus frequens nascitur in pluribus Italia locis, praesertim in Apulia Gargano monte, versusque cœteriusque cœteriorum. 60
de radicibus cortice, & poma herbarij quotannis ad nos convehuntur. Habentur & in vicinarijs spectacula gratia.
etiam Neapoli, Rome, & Venezijs utrumque Mandragoram in hortis & vasis fictilibus satam vidimus. Sed profecto res
num ac fabulosum est, quod Mandragora radices ferant, que humanam effigiem representent, ut ignavia vulgus, & magi
ces muliercula certò creant, & affirmant. Quibus etiam persuasum est, eas effici hancquaque posse, nisi cum magno
periculo, case que effodiunt, radicibus adaligato, & auribus pice obturatis, ne radicis clamore audiant effidientes,
quod audita voce periclitent, perentique fossores. Quippe radices illæ, que humanam formam referunt, quas imposto
humana for
res, ac nebulae quidam veniales circumferunt, infascandas mulieres decipiunt, facilius sunt ex herundinum, bryonie, alia
rumque plantarum radicibus. Sculpunt enim in his adhuc viventibus tam virorum, quam mulierum formas, infixis hordei,
& milii granis, ita in locis, ubi pilos exoriri volunt: deinde facta scrobis tardiis tenui fabulo obrunt, quoque grana illa
radices emittant: id quod dignit ad summum dierum spectio. Erunt eas demum, & adatas e grana radices acutissi
mo cultello scindunt, aptantque ita ut capiles, barbam, & cestos corporis pilos referant. Huus sane rei certam fidem
facere possum, quod cum Romæ essent, impostorem quendam circumforamen lue Gallicæ corruptum nobis curare contigit,
qui preter alias innumeratas imposturas, quibus circumvenientis boniobus multam pecuniam extorquet; dicitur & artem,
qua *lilia*

qua facilitas sibi comparabat Mandragoras. quarum complures mihi demonstrauit, efferens unam tantum interdum diuinibus vendidisse quinque & viginti, nonnunquam etiam triginta aureis. Quamobrem nos, qui omni virilitati & saluti quantum possumus consilimus, hac silentio haudquam inuoluimus duximus, ut padam omnibus sit, quibus fallacis & fraudibus maximo cum deterrimo, & vita ipsa dicimine homines ab his impostoribus, & nebulosibus decipiatur. Qui et antiquorum quoque autoritate statu impetratis adserunt, predicant Pythagoram vocasse Mandragoram Anthropomorphon, quod eam humana formam recdere soluerit. Verum sciemus est, non sine ratione Mandragoram ita a Pythagora dictam fuisse. quippe quod in viuissim omnes ferre Mandragore radices a medio ad unum bifurcatae preuenient, adeo ut curva humorum modo habere videantur. Quapropter si ex effodiantur tempore, quo fructus gerunt, qui mali in illar super folia, ad terram procreantur, brevi predicti appensum parum a radice distat, bonum, cui brachia deinceps effigiem quadam representant. Hanc quidem reri nulli, quod iam, vel pauci sunt, qui recte accepent. Quin potius plerique huic sententiā ignari adducti sunt, ut Pythagore, & Columelle id maxime virtutis reverentur, ut eos de Mandragora fabulosos esse crediderint. Sed ut ab fabulam illam redemamus, que periculum denuntiat ignaris radices Mandragora effodere volentibus, i.e. cane qui effodiat, non adaligato, ea mali quidem despiciuntur videtur a Flavio Iosepho: quiescit de alio radicis genere scribat, et tamen posuerunt faciliter ab impostoribus in Mandragora radices transferri. Quid ut omnes clarissimi intelligent, hic Iosephi verba Jubiciam, que libro 7. cap. 25. in bello Iudeico ita scripta sunt. Vultus, inquit, qua ciuitate parte septentrionali cingitur, quidam loca Baar apellatur, ubi radix eodem nomine gigantibus, qua flamme quidem ad similiis est colore, circa vesperam vero veluti iubar fulguras. Accedentes, eamque evellere cupientibus, faciliter non est, sed tandem rursum prius manet, quia si quis vivam mulierem, vel menstruum sanguinem super eam fuderit. Quinetiam tunc si quis eam tegetur, mors certe est, nisi forte illam ipsam radicem ferat de manus pendente. Caput autem alio quoque modo sine periculo, qui talis est. Totara eam circumfodit, ita ut minimum ex radice terra sit conditum: deinde ut ea religant canem, illoque sequi eum est quo religatus est cupiente, yadum quidem faciliter evellatur, canis vero continuo moritur, tanquam eius vice, quia tollenda erat, tradidit: nullus enim postea accipiens metus est. Tanta autem periculis propter unam vim copi eam operareputis est. Nam que vocantur demonia, pessimorum hominum fortius, prius immersa, eosq; necantia, quibus submersum non fuerit, huc citio, etiamque tantummodo admoveatur agrotantibus, abigit. haec Elenchi Iosephus. Ex eius utique verbis perspicuum esse potest, quod hinc impostores occasionem accepert, qua polaea panaria ac falcam de Mandragora radicibus commentari suit historiam. Ceterum tertium Mandragora genus, quod Dioscorides Moxion appellat, tripartitum, specie prouenientia, qui nihil ostendunt in Italia haec tenet. reperi neminem. Hermolai tu tula.

Brafaulus, itenique Fuchsius Hermolaus numerito, meo quidem iudicem, damnavit, quod virum hunc in ea sententia fuisse velint, ut putaverit iadila illa, que Insubris MELONGEN. A vulgo vocatur, nostris vero Hetruscis Petravanciae huic huius tertie Mandragora fructus. Sed quod hec nos fieri certa ac fieri. Hermolai sententia, eius verba abunde testa ri se ferunt, que in suis corollariis de Morio i.e. scripta inueniuntur. De Morio, inq. i.e. mandragora nihil habeo quod addi possit us, que a Diocoride notantur. Sed quoniam mala terrena & canina Mandragora fructu appellantur, mentem fubebit, que vulgo Melongena vocantur, hoc est, ut ipse puto, mala insana de quibus nihil veteribus scriptum fuisse iam defini nimirum, quod multa huiusmodi reperio, sicut herculea nuda quandam fuisse, que modo vel ignorantibus, vel certe non habentur. Malae ergo insanae est fructus vulgaris sunt, passim nascente, & cucurbita: pari quoque cultu, folijs proprie fici: neis & florib; oblongo: specie, candido. Manditum vulgo ponamus ex oleo, pale, pipere, frungorum modo coctum. Hec ad periculum Hermolai. Ex quibus equidem omnibus padam fieri arbitror, quod per primum Brafaulosis, tum Fuchsius hac in re Barbarum insinulerint. Ceterum nos Malae insanae in planta orti obserua:imus, cui folia in:nt frumento, aut maioris foliis haud absimilia, subfertiles tamen, hispida, & per ambitus sensu finuatae; caule unico, fencubitali, ramoso, tereti, firma, subpurpureo, & perinde ac foli hispido. Flores edit albantes, aut subpurpureos, in stelle modum radiantes, & quibus oblongi orientur fructus cucumeris magnitudine, colore in caudido purpurascens, & levissimo contecti cortice, succosa, albicanterie intus pulpa, se nro numero, parvo, siliquastrum amulo. Radice initium multifida, haud altè descendente, seritur in bottis, & viridariis primo statim appetente vere. floret aestate, & Autumno fert fructum. Planta est frigoris, & algoris impatiens, quo sit in Germania, & Boemia vbi. A claus frigidiuscula fuerit, raro fructu ad matutinem perdurat. In Italia, ubi Malae insanae copiosa prouenient, frequenter in cibam veniunt. Elixa enim a corice mundant, & in partibus diffractant, & deinde farina alterna, in oleo, aut butyro fermenti in patellis frigunt, & rasiens apponunt; sale, & perire conidunt. Sant enim gustu non ingratia. Sunt & nostratibus, qui Malae insanae refectant ad venerem excitandam. Quod forte ideo præstant, quoniam flatus gigantum, conglobaque, coniunctaque existunt. Verum cum frequentius manduntur ut teles est Anticenna, biliosos generant humores. Quinetiam patientiæ viscerum obstrunctiones, carcinomata, elephantiasin, captis dolores, tristitia, & incornis infartus: unde postea diuturne prouenient febres, & habitus malus. Hinc itaque sit, ut Averroem mirari subeat, quod libro 5. collectaneorum mala insana commendauerit suo quodam modo parata. Iam & aliud horum genus importari cepti, pressum, obviciatorum malorum modo, melopeponum more setatum. colore primum viridi, deinde vbi maturitatem ferent, in quibusdam plantis aureo, in quibusdam vero rubeum vultur. Ideoq; vulgo appellantur POMI d'oro, hoc est, mala aurea. Eduntur & hec quemadmodum illa. Mandragora vives descripsit Galensis libro 7. simplicium medicamentorum, his verbis. Mandragora vincentem habet facultatem refrigeratoriam, adeo ut tertii sit ordinis refrigerantium. Verantam & caliditatis cuiusdam particeps est, & in pomis humiditatibus & prōvenientiopō rem conciliandi una ea habent. Radicus cortex, cum sit ualentissimus, non tantum refrigerat; sed & desiccat. reliquum quod intus est, imbecillam exigit. Hac planta, que Græcis μαρδαγόν, Latinis item Mandragoras appellatur: Arabus, labra, seu Tabrochab: Italis, Mandragora: Germanis, Alraun: Hispanis, Mandragola: Gallis, Mandragore, & Mandeglyre.

20 25 30 40 50

Hermolai tu tula.
Mala vulgo Melongena.

Melorum iranorum pures.

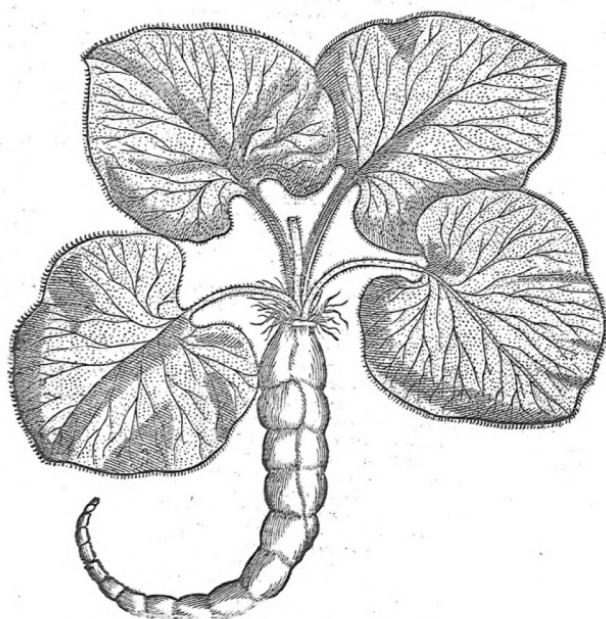
Mandragore uices ex Ga.

Aconitum.

CAP. LXXII.

^{† Meum. v. 770}
^{ηγελία. s. b.}
^{alpina.} **A**Conitum, aliqui pardalianches, alli cammoron, alli thelyphonon, alli myoctonon, alli therion, phonon vocant. Folia habet cyclamini, aut cucumeris, tria aut quatuor, minora, & [†] tubifluita: caulem palmo altum: radix scorpii caudam annulatur, & alabastri modo splendet. Torpescunt, ut fama est, scorpiones admota radice, stupentq; qui rurum elebori contactu, excitantur. Oculorum medicamentis leuandi doloris gratia adiicitur. Enecat pantheras, sues, lupos, & feras omnes, in carnibus obiectum.

ACONITVM PARDALIANCHES DIOSC.

A'CONITVM.

ACONITVM ALTERVM.

CAP. LXXIII.

Est & alterum Aconitum, quod aliqui cynoctonon, alli lycoctonon appellant. Huius genera sunt tria: unum, quo utuntur uenatores: alii duo in usum suum uertere medici. è quibus tertium, quod Ponticum nominatur, piutrum in Italia, montibus Iutinis exilit, a priore distans, quoniam folia faciat effigie platani, crebriore diuisura, longiora, & multò nigriora: caulem filicis pediculo similiem nudum, cubitali altitudine, aut ampliorem: semen in siliquis oblongis recondit: radices in modum squillæ marinae, citrorum nigrescent. Quibus ad uenationem luporum utuntur: inferente siquidem crudis carnis, & deuorante lupos enecant,